Suomen ympäristökeskuksen lausunto HE 126/2022 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaivoslain muuttamisesta

Sari Kauppi
Suomen ympäristökeskus SYKE
Talousvaliokunnan kokous 26.10.2022

SYKE

Malminetsintää ja kaivostoimintaa koskeva sääntelyn kokonaisuus

- Kaivoslain uudistamisen lisäksi **tarvitaan myös muun kaivostoimintaan sovellettavan lainsäädännön uudistamista**, jotta kaikki kaivostoiminnan sääntelyn uudistamisen tunnistetut muutostarpeet saadaan toteutettua
- Tulevan kaivostoiminnan kannattavuuteen vaikuttaa HE:ssä esitettyjen kaivoslain muutosten ohella esimerkiksi **kaivosten vakuusjärjestelmän muutokset ja toissijaisen vastuujärjestelmän uudistaminen**.

SYKE

Vakuudet

- Vakuudet annetaan viranomaiselle kaivoksen lopettamisvaiheen toimenpiteiden rahoittamista varten.
- Vakuuksia tarvitaan kustannusten kattamiseen, jos toiminnanharjoittaja on konkurssissa tai muuten maksukyvytön.
  - ympäristönsuojelulain (YSL 527/2014) mukainen jätehuollon varmistamiseksi asetettava vakuus
  - kaivoslain (621/2011) mukainen kaivostoiminnan lopettamisvaihetta varten asetettava vakuus.
- Molempia järjestelmiä ollaan uusimassa.
- Muutokset eivät vaaranna kaivosalan kannattavuutta, sillä vakuuksien kasvattaminen ei lisää kaivosyritysten velvollisuuksia toteuttaa toimenpiteitä.

SYKE

Toissijainen korvausjärjestelmä

- Sovelletaan toiminnanharjoittajan konkurssi- ja muissa maksukyvyttömyystilanteissa.
- Ympäristövahinkorahastoa koskeva HE 183/2022 vp on juuri nyt eduskuntakäsittelyssä, ja sen ennakoidaan tulevan voimaan vuonna 2025
- Maksujen taloudellinen taakka ei ole kaivosalan kannattavuuden kannalta olennaisesti kasvamassa aiempaan vakuutusjärjestelmään verrattuna.
- Arvio maksuista koko toimialalle on joitakin satojatuhansia euroja, HE 183/2022 perusteluissa vuositasolla ”Malmien tai mineraalien kaivaiminen tai maaperän ainesten otto” tuottasi maksuina 500 000 euroa

SYKE

Kaavoitus

- Uudistuksesta aiheutuvia myönteisiä ympäristövaikutuksia voi olla sillä, että kaivostoiminnan tulee jatkossa aina perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen yleiskaavaan tai asemakaavaan.
- Kaivoshankkeen kuntarajat ylittäviä ympäristö- ja muita vaikutuksia voidaan jatkossakin arvioida myös maakuntakaavoituksen keinoilla.
- On varmistettava, että myös pienillä kunnilla on resursseja ja riittävän vahva osaaminen laadukkaaseen kaavoitukseen ja suunnitteluprosessiin.

SYKE

Muita huomioita; luvitus, jälkihoidon kustannukset, koulutus

- Muutokset voivat lisätä riskiä ympäristöluvan ja kaivosluvan määräysten päällekkäisyyksistä ja ristiriitaisuuksista
- Kaivos- ja ympäristö-viranomaisen välinen yhteistyö ja tiedonvaihto lupaprosessien aikana vähentää riskiä
- Yhteensovittamista selvitettävä ja ohjeistettava jo nyt samanaikaiseen lupaprosessiin
- Lakiesityksessä mainittuna maisemointi, mutta kaivoksen jälkihoidossa tärkeintä on **geokemian** huomioiminen
  - Mahdollisia pitkään jatkuvia ympäristövaikutuksia
  - Rajoitteita maankäyttöön
  - Ympäristöseurannan kuluihin varauduttava
- Tarvitaan koulutusta, ohjeistusta ja tiedotusta sekä resursseja toimeenpanon tueksi

SYKE

Vain taloudellisesti kannattava kaivosyhtiö voi huolehtia ympäristövastuistaan hyvin.

